

REDAKCE / 29. 8. 2016

Vadí – nevadí. Česká filmová cenzura v 60. letech

Národní filmový archiv vydal novou knihu o cenzurní praxi v českém filmovém průmyslu šedesátých let.

Foto: Národní filmový archiv

Kniha se na příkladu Filmového studia Barrandov zabývá cenzurou v Československu v letech 1962 až 1970. Rekonstruuje základy filmového cenzurního systému a odhaluje vztahy mezi představiteli Československého filmu, Filmového studia Barrandov a cenzurních institucí jako Hlavní správa tiskového dohledu nebo Ideologické oddělení ÚV KSČ.

Pojem cenzura neužívá autor, Lukáš Skupa, v jeho tradičním významu, tedy ve smyslu restriktivní instituce, která zakazuje a maří umělecké záměry. V duchu tezí tzv. new censorship chápe cenzuru jako proces komunikace v podobě vyjednávání různých členů rozptýlené cenzurní soustavy, a narušuje tak obvyklé představy o zlých cenzorech na jedné straně a poškozených tvůrcích na straně druhé. V komunikačním modelu cenzury, který se rozvíjel také v šedesátých letech v Československu, nelze uvažovat o jednostranných cenzurních příkazech, jež by filmaři poslušně plnili. Výsledek cenzurních vyjednávání zpravidla nezávisel pouze na podnětech cenzurních úřadů, ale také na aktivitách filmařů. Ti se navíc sami řídili vlastními zásadami interního schvalování, při němž nejednou anticipovali cenzurní zásahy nebo prováděli různě motivované úpravy scénářů a filmových kopií.

Projevy cenzurní praxe nebyly během sledované dekády konstantní – naopak se výrazně proměňovaly v návaznosti na politické uvolnění nebo utužení, tedy prosazování reformních, či naopak konzervativních tendencí uvnitř komunistické strany. Jádrem publikace tvoří tři kapitoly, oddělené klíčovými mezníky let 1962, 1965 a

1968, které přibližují průběh a vyústění cenzurní komunikace ve třech rozdílných etapách. Během těchto časových úseků se proměňovala jak intenzita podnětů ze strany cenzurních orgánů, tak i reakce filmařů na ně. Měnily se také osobnosti, které vstupovaly do cenzurní komunikace, jejich vzájemné vztahy a vliv.

Kniha čerpá především z archivních pramenů, zaplňuje mezeru, která dosud existovala ve výzkumu české filmové cenzury, a přináší poněkud jiný pohled na „zlatou éru“ české kinematografie, která bývá tradičně posuzovaná z hlediska estetického přínosu konkrétních režisérů nebo filmů bez ohledu na výrobní či právě cenzurní pozadí, které mělo na filmovou tvorbu šedesátých let nemalý vliv.

Knihu graficky upravil Michal Krůl ze studia Laboratoř, vlastní text doplňuje vedle fotografií a schémat též bohatá příloha archivních dokumentů.

Kniha bude slavnostně uvedena 16. září 2016 v 19:30 v pražském kině Ponrepo.

Uvedení knihy za účasti autora doprovodí projekce středometrážního filmu Jaroslava Macha *Precílík* z roku 1968 – nepřiliš známého dílka, které balancuje na hraně společenské satiry na socialistické závazky a soutěžení.

Lukáš Skupa je filmový historik specializující se na dějiny české poválečné kinematografie se zvláštním důrazem na problematiku cenzury a dětského filmu. Doktorát získal na Ústavu filmu a AV kultury FF MU v Brně, publikoval řadu studií v kolektivních monografiích o českém filmu (*Černobílý snář Elmara Klose, Naplánovaná kinematografie, Tři oříšky pro Popelku*) a jako editor zaštil publikaci *Ostře sledované vlaky* (NFA 2014). Dramaturgicky se podílel na řadě domácích filmových festivalů a v současnosti působí jako středoškolský učitel a redaktor časopisu *Cinepur*.

Zdroj: NFA